

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va est Marti-a, Joi-a, Sambet'a si Dominec'a, demaneti'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 4 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 7 fl. 50 cr.
Pre anulu intregu . . . 15 fl.

Pentru Romanii:

4 galb. pre anu, — 2 galb. pre 1/2
de anu, — si 1 galb. pre 1/4 de anu.

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tupa'a tim-
brale pentru fiesce care publicati-
une separatu. In Loonlu deschis
20 cr. de linia

Unu esemplariu costă 10 cr.

Locuint'a Redactorului:

si

Cancelari'a Redactiunii:

e in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articolile nefrancate nu se voru

decatu numai de la corespun-

ditii regulari ai „Federatiunii“

Articolii tramisi si nepublicati se

voru arde.

Pramidele dualistice, un'a in Pest'a, alt'a in Vien'a.

IX.

Nu e cuviintiosu de a acusa totu mereu numai soiiu magiaru de lacomi'a sa cea fara margini de a domni preste cele-l-alte popore, trebuie se ne acusatam si pre noi insi-ne, ca in fine si noi se devenim drepti in judecatile nostre. Noi insi-ne amu recunoscutu la tota ocaziunea si in totu tempulu supremati'a magiara si calitatile ei cele escelinte de a guvernã; noi amu invitatu pre soiiu magiaru de a ne guvernã. Arciereii si conducatorii de tote colonele s'au precipitatu pre intrecute sub sceptrulu magiaru; fiesce-care sub declinate preteste s'au grabitu de a scapa de legaturele cu natiunea, si a fugi in castrele magiare, alegandu unii politic'a de oportunitate si activitate in castre straine, ceia-l-alti actulu de incoronare, nesciindu, ori ne vrendu a vedè, ca prin asistarea la intarirea legiloru unguresci, sanctiuneza sclavagiulu politicu alu natiunei sale, si recunoscudu domniea si supremati'a magiara. Acum spuneti-mi cine e acelu stupidu, carui-a oferindu-i-se dominirea netiermurita d'in tote partile, se nu se si impoternicesca de ea cu o promptitudine obrasnica? Magiarii au devenitu, prin complimentele de supunere aieptate cu o levitate d'in tote anghiuurile, desmierdati, si in desmierdarea loru nu recunoscudu alta legalitate de catu volnicia loru propria. Cum se nu fia ei falosi si incrediuti, candu auctoritatea e loru recunoscuta. In ochii natiuniloru ignorate soiiu magiaru apare ca o fiintia extraordinaria, nefalibila, singura menita de a distribui nesce drepturi, sub a caroru scutu se pota vegeta si resuffa natiunile. Natiunile ignorate ducu rol'a imploratoriloru, si nu ducu rol'a impunetoriloru si resistetoriloru! De cate ori unu guvern se schimba, de atate ori ele inundeza candu pre regele, candu pre omenii suiti la putere, candu pre corpurile legelative cu petitiuni si cu proiepte de lege. Acest'a maniera neconstitutiunala e singura o dovada de nematuritate in politica, prin acesta manopera natiunile oprimate recunoscudu legitimitatea acelei puteri, carea reprezenteza pre soiiu domnitoriu, natiunile oprimate fiesce-carui regimu inauguratu i dau puterea, lu-tieniu legitimu, mai inainte de ce regimel' ar' fi datu garantiile, ar' fi asediatu pre natiuni in drepturile loru constitutiunali.

Progresulu civilisatiunei e, ca guvernemintele trebuie se proceda pasu in pasu, mani cu mani, si in armonia cu natiunile, pentru cari ele s'au erigatu; acele guverneminte, cari se abatu de la acest'a procedura, cadu, si n'au neci o durata. Ce dobanda amu trasu noi d'in regimulu Schmerligeanu, daca acelu regimu au fostu nepotintiosu de a se susutienè pe sine însusi, si de a pastra nesce drepturi date romaniloru! Lucru firescu, guvernemintele su-nepotintiose de a susutienè nesce drepturi, ele au trebuintia de a fi susutienute, ele au lipsa de concursulu si spriginulu totoruru natiuniloru. Natiunile si poporele sunt stapanele si domnele situatiunei si a evenimentelor, si guvernemintele sunt servitori umiliti ai natiuniloru si poporeloru. Datu-au regimulu magiaru aristocraticu dovedi de durat'a lui? E scrisu in fruntea lui, ca elu va dura in vecii veciloru, si ca elu va fi potentiosu de a pastra in vecii veciloru nesce concesiuni date natiuniloru nerecunoscute de elu de natiuni suverane si princiariu? — Natiunile ignorate aici in Cislaitan'a facu aceea, ce alte popore civilisate in restulu Europei nu mai facu: ele recunoscudu omnipotenti'a, totu-de-un'a in guvernemintele radicate, in locu se recunoscudu omnipotenti'a iu ele inse-si. Ce dobanda, inca o data, ar' trage natiunile ignorate d'in ne-

sce concesiuni date de regimulu presinte, daca altu regimu esutu a-di mane d'in majoritatea maiestrita a soiiului magiaru nu le ar' recunoscudu, seu le ar' esecuta intr'unu sensu intorsu, seu de cum-va domniea soiiului magiaru ar' inceta, si altu soiu ambitiosu si orbu ar' perveni la domnie? **Nimica!** Ce invetiatura tragemu de aici? Eca ce: ca membrii perveniti la putere, si cadiuti la rondulu loru, se reintoreu in obscuritatea de unde au esutu, si ca natiunile si poporele, maltratete ce e dreptu de acesti omeni cadiuti, remanu totu-de-un'a natiuni si popore, remanu corporatiuni morale, totu-de-un'a menite de a suportã greutatile statulu cu sangele si averea, si de a indrepta gresielele comise de guvernemintele bancrotate. Mai tragemu inca si acea invetiatura, ca in seculu lumineloru, guvernemintele nu sunt omnipotinti, si ca ele numai pana atunci stau, pana candu opiniunea publica le susutiene; in momentulu, candu opiniunea p. le s'iesce se se retraga, d'in acelu momentu ele su-nimica si se pierdu in immensitatea omeimii maltratate. — Poporele si natiunile d'in contra sunt omnipotinte, ele sunt adeveratele colonne ale statulu; candu poporele bancroteza si nu-si mai pota continua functiunile sale continute in avere si in sange, atanci statulu cade in ruine, si se dissolve.

Asia dara e o comedia politica si o ratecire, a recunoscudu omnipotenti'a in guverneminte, in Kerkápolyi si Horváth, seu in soiiulu domnitoriu magiaru; e o simplicitate ca o parte constitutiua a omnipotenti' statulu adeca: romanii se imploreze drepturi de la **slabatiune**, adeca: de la guverneminte, Kerkápolyi si Horváth, seu de la soiiulu domnitoriu magiaru. Se punemu pe unu momentu: ca unele parti constitutiue ale omnipotenti' statulu, adeca romanii si slovacii inceta de a mai functiuna cu averea si cu sangele, remanu inerte, neactive, apoi atunci se vedemu pe Kerkápolyi si Horváth, pe soiiulu domnitoriu magiaru si guvernulu lui, cum voru face ca masin'a statulu se se misce, se lucre, si se fia activa. Am avutu drepturi castigate pre calea petitiuniloru de la alti omeni, de la altu soiu domnitoriu germanu, care au statu secle intregi in fruntea nu a unei diumetati de imperiu, ci a intregulu imperiu austriacu, ce s'au alesu de aceste drepturi? **Nimica!** S'au relegatu in ignoranti'a seceloru, cadiendu acei omeni slabi, si disputendu-i-se soiiulu germanu dreptulu de a dispune despre destinele intregulu imperiu, au cadiutu si drepturile romane! Eca dovada frapante, ca guvernemintele, si unu singuru soiu domnitoriu suntu o **slabatiune politica**, si ca drepturile castigate pe calea petitiuniloru adeca: d'in grati'a altoru-a, n'au neci o durata, ele apunu cu mortea politica a guverneminteloru, si a soiiulu domnitoriu usurpatoriu! Dara, ce e ridiculu in acestu procesu politicu alu natiuneloru ignorate cu soiiulu domnitoriu, Kerkápolyi si Horváth nu voiescu se devenimu noi romanii neci acea, ce au voitu guvernulu espiratu schmerlingianu si soiiulu domnitoriu restrinsu. Celu d'in urma incai ne au suferitu, ca si noi romanii se compunemu cod'a unui parlamentu lungu austriacu poliglotu; Kerkápolyi si Horváth inse ne denega noue romaniloru si acestu onoru de a face cod'a unui parlamentu lungu magiaru in calitate de natiune politica, suverana si princiaria. Acesta renitentia e o calamitate. Ce se facemu, trebuie se suportamu si acesta intunecime grosa asediata pe ochii lui Kerkápolyi si Horváth, radiete soarelui, carele pote fi falosu, ca incaldiesce unu seclu asiã umanu si luminatu, nu au prevalatu a disipa negru'a undulanta in giurulu acestoru capete falnice!

Dara acest'a calamitate provenitoria d'in partea

lui Kerkápolyi si Horváth ar' fi cum ar' fi, ar' trecè si acest'a calamitate, ca multe alte calamitati venite pre capulu nostru. Inse calamitatea cea mai lugubra e orbirea nostra, e trist'a lectiune, e esperienti'a, ca noi romanii nu ne cunoscemu positiunea nostra in statu. Noi romanii totu acusatam pre magiari, ca ei su-orbi si noi nu vedemu, ca si noi insi-ne inca suntemu orbi. Mai antaiu noi romanii totu petitiunam de la tote guvernemintele cate se perondeza. Lucru de risu! Se ajunga la putere si sasii nostri de aici ori serbii, svabii, seu jidanii, romanii ar' picã pote intentatiune de a cersã drepturi politice si de la acesti omeni. **Drepturile nu se dau, ele trebuie recunoscute, ca o necesitate politica de statu, ca o macsima devenita adeverata.** Se dau ce e dreptu si drepturile, inse numai cu scopu, ca natiunile se fia intrebuintiate de instruminte, ca guvernemintele se-si pota practisa nesce scopuri parteculari, ca ele pe unu tempu indelungatu se pota domni. A le manutienè ele nu sunt in stare. Cine le pote sustienè? Le potu sustienè numai natiunile aliate la o-lalta cu cementulu libertatiloru publice. Dara neci nu jace in natur'a guverneminteloru a manutienè libertatile natiuniloru; d'in contra guvernemintele se nesuescu totu-de-un'a, la tota ocaziunea, a le restringe. Ce dobanda amu avè noi romanii de nesce concesiuni facute de Kerkápolyi si Horváth togma in sensulu proiectulu elaboratu de romanii si serbi, seu de cum-va proiectulu intregu, asiã precum elu e conceputu de romanii si serbi, s'aru primi de Kerkápolyi si Horváth si de intreg'a putere legelativa si esecutiua presinte, — era puterea legelativa de asta-di disolvandu-se, si realegandu-se era-si alta putere legelativa, asta d'in urma ar' denega drepturile recunoscute de legelatiunea espirata?! Unde sunt Kerkápolyi si Horváth si membrii puterii legelative si esecutive espirate, ca se apere fetulu loru? Nicairi! Ei s'au retrasu in obscuritatea d'unde au esutu! Duceti-ve popore neindreptate, cereti ajutoriu de la puterea loru espirata, respunsulu loru va fi nepotinti'a loru politica, ca si nepotinti'a lui Schmerling de a ajutã noue romaniloru d'in Transilvani'a.

Asia-dara nu ve amariti voi romaniloru d'in Ungari'a si Banatu, ca proiectulu elaboratu de romanii si serbi nu s'au primitu de Kerkápolyi si Horváth, pentru-ca elu numai pana-atunci ar' dura pana-candu acesti omeni ar' sta la putere; venindu altii la putere, proiectulu s'ar' restorna cu capulu in josu. Natiunea magiara suverana si princiaria nu l'ar' susutienè, ca-ci dupa conceptulu ei de statu, i se restringu libertatile publice, ea atunci nu ar' potè navalu in cete si puterea legelativa si cea esecutiua. Dara ea neci n'are tempu de a mai aperi si libertatile altoru natiuni, ea e in destulu de ocupata d'a aperi libertatile sale fatia cu puterea navalitoria d'in susu, carea ese si se schimba d'in izvorele magiare; izvorele romane sunt seci. D'in izvorele romane nu ese neci o putere, de-ci aperatoriuulu naturalu lipsesce. Proiectulu natiunalitatiloru asternutu dietei magiare, e o cersire de la soiiulu magiaru, e recunoscerea toturatulu magiaru, si a minoratulu romanu. Dara are soiiulu magiaru si guvernulu lui lipsa de noi romanii, atunci elu trebuie se cersiesca amiceti'a nostra si spriginulu romanu. Lucru bizaru, unu soiu domnitoriu se impartiesca drepturi! Unu soiu, care numai de eri a-l-alta eri au devenitu domnu si liberu, Domnedieu mai scie prin ce intemplaminte varie, si Domnedieu mai scie, paua candu elu va remanè domnu! D' apoi cumu pote da elu drepturi, siguru e elu de durat'a esistintii sale domnitorie? Elu nu pote da drepturi! Se-i para bine, se fia indestulitu cu acelu sucesu, ca domniea si libertatile se le pota sustienè pentru elu însu-si, nu

bun'a placere a unguirilor si sasiloru; dar' apoi nedreptatei trebuia se se adauga si batjocura si infami'a.

Mai adauge la tote acestea, ca romanilor nu era iertatu a invetiã carte. De abie pre la a. 1699 li se dede de la curte voia de a ambã la scola si a-si infintiã institute de invetiaturã. Inse si dupa acest'a cu atãt'a furia se opuneau unguirii desceptarei romanilor, in cãtu in faptanici acum nu li era iertatu a ambã la scola. Intr'o cercetare facuta d'in porunca mai innalta pre la anulu 1721 la plangerea romanilor d'in tãntutul Albei si alu Ariesiului se spunu tiraniile ce faceau boerii unguresci, mai alesu Kemeniestii, cu romanii d'in acele pãrti: „cum nu-i lasa a merge la scole si daca scapa ore care la scola lu-aducu inderetru cu manele legate la spate: asiã l'au adusu pre fetiorulu popei d'in Grindu de la scol'a d'in Clusiu si l'au pusu la bibotii boeresci, si dupa ce a fugitu era-si d'in curte, ca se mergala scola, curtenii baronului Kemény l'au persecutatu pana la apa Ariesiului, acolo a saritu in apa de frica.“

Cu chipulu acest'a, in teritoriulu ungurescu, romanii erau servii unei neinsemnate minoritãti a unguirilor; in pamentulu sasescu, servii unei neinsemnate minoritãti a sasiloru; in celu secuescu servii secuilor. Intra unguiri romanulu si daca era nobilu, si nobilii romani erau mai numerosi decãtu unguirii, numai dupa ce-si renegã nationalitateã si relegiunã poteã se apuce la ce-va. Astufeliu s'a ungritu aristocrat'a romana d'in Transilvani'a, Huniadestii, Mailatii, Telechestii, Nalatiestii, Mico, Iojicestii s. a. Intra sasi nici intr'unu chipu nu poteã se ajunga romanulu la vre-o deregatoriã, fia ori cãtu de subordinatã. Pre la anulu 1845 D. Secarianu, romanu d'in Brasiovu, dupa ce fece cursulu de legi, rogã pre magistratul d'in Brasiovu, ca se-lu primesca de scriitoriu practicant. Sasi nu voira nici decum. Se intinse procesu si procesulu ajunse pana la cartea d'in Vien'a, si chiaru pan' d'inaintea persoanei imperatului. Èta cum protestã totã sasimea: „sub cursu de siepte seculi — se d'ice in recursulu sasiloru cãtra curte — de candu fura chiamati in tiera ospetii teutonici, tote deregatoriile publice le portara in puterea privilegieloru esclusiu sasi, fãra se fia apucatu vreodata in cursulu acestoru seculi, cari cuprindu 24 de generatiuni, neci macaru unu romanu la vre-o deregatoriã publica; deci se roga, ca nu cum-va in contr'a legiloru si privilegieloru apertorie integritatei natiunei sasesci se se ruineze si se se apese sasi prin ginta romana.“

Delegatiunile.

Siedintia prima d'in 16 noevre a delegatiunii senatulu imperialu.

Nainte de deschiderea siedintiei membrii delegatiunii tienura una conferintia, in care se decise, a considerã sesiunea presinte ca continuarea celei trecute; functiunarii de mai nainte remanu dara in posturile lor, si fiindu cã presiedintele, contele Antoniu Auersperg nu vine la Pest'a, lu-substituesce vicepresiedintele Kaiserfeld.

D'in partea regimulu: Beust, Becke; capii sectiunilor: Hoffmann, Weninger, bar. Kraus, generalu maiorulu Benedek.

Presiedintele: Maiestatea sa augustulu nostru imperatu a conchiamatu delegatiunea pre d'iu'a de asta-di Noi i-amu urmatu. Conformu legiloru fundamentale ni-se va substerne bugetulu comunu. Ne-vomu grabi a ne implini detorin-

ti'a fatia cu imperatulu, cu imperiulu si cu comitintii nostri, de si pusetiunea nostra in urm'a impregiariloru a devenitu forte grea.

Bar. Beust: Mie mi-este impusa detorintia a salutã delegatiunea in numele maiestatii sale. Noi ne adunãmu in Pest'a: presintia delegatiunii in loculu acestu-a da dualismulu una expresiune mai pregnata, credu inse, cã in acest'a nu se afla debilitarea, ci intarirea sistemulu. Eu celu putienu amu convingerea acest'a, si asiu dori ca si delegatiunea se fia petrunsa de acestu cugetu. — Ministrulu presinta bugetulu comunu.

Presiedintele propune antãia cetire a bugetulu. (Se primesce.)

Bar. Prato bevera propune se se alega una comisiune bugetaria de 24 membri; se primesce si se face alegerea.

Cu acestea se inchiaia siedintia.

Substernerea ministeriului comunu

cãtra on. delegatiune, prin care se presinta preliminarulu speseloru comune pentru anulu de administratiune 1869 spre percratare constitutionalã.

In urmarea pre inaltei impoteriri a maiestatii Sale c. r. apostolice, ministeriulu afaceriloru comune substerne onor. delegatiuni in sensulu legii d'in 21 diecemvre 1867 preliminarulu speseloru comune pre anulu de administratiune 1869, compusu sub influintia ambeloru ministerie provinciale, spre pertratare constitutionalã.

Pre bas'a esperiintieloru facute la pertratarea constitutionalã a bugetulu primu, preliminarulu de fatia i-s'a datu una forma care diferese in multe privintie de ce'a d'antãiu.

Divergentiile acestea se voru aretã si esplicã in substernerii speciale pentru fia-care statulu singuratecu.

Ministeriulu aviseza in genere la aceste substernerii detãtate, numai in privintia statulu ministeriulu de resboiu trebeu notatu, cã specificarea speseloru s'a impartitu dupa grupele principale de economiã, prin care virementulu intre grupele singurale se eschide, si prin urmare se face posibilu, ca economisarile eventuale d'in una se'u alta grupa se se adauge tesaurulu generalu de statulu.

Preliminarulu cuprinde patru capitule:

- I. Ministeriulu de esterne.
- II. „ „ resboiu.
- III. „ „ finantie.
- IV. Control'a socoteloru.

Capitulu I. Ministeriulu de esterne.

Spesele anulu 1869 facu 4.180,040 fl.
asiã dara fatia cu bugetulu an. 1868 de 4.263,221 „
se ecomiseza 83,181 „

Economisarile acestea se voru efectui prin imputienarea personalulu directiunii centrale, prin regularea comitintieloru functiuniloru diplomatice disponibili, si prin manipularã economica a speseloru consularie.

Capitulu II. Ministeriulu de resboiu.

Recerintie ordinarie.

A. Armat'a 72.250,000 fl.
B. Marin'a de resboiu 7.491,877 „

Recerintie estraordinarie.

A. Armat'a 6.593,798 „
B. Marin'a 1.950,604 „

Sum'a: 88.316,279 „

usiore, si plugulu campanianu, bunu pentru pamenturile indesate se'u compacte. Cãtu-va tempu dupa Catone, numerulu pluguriloru se inmultu perfectiunandu-se. — Èta ce d'ice unu scriitoru englesu in acest'a privintia. „Ei (Romanii) aveau pluguri cu cormana si fãra cormana, cu cutitu si fãra cutitu, cu rotile si fãra rotile; aveau brasdarie cu vërfulu latu si cu vërfulu angustu; ba mai avea inca ace'a ce nu amu gasitu inca la moderni, nu numai brasdarie cu vërfu si cu taisiu de ambele pãrti, ci inca cu vërfurile ca unu felu de ciocu si taiose.“

Romanii, ca si toti agricultorii de asta-di, considerã plugulu ca celu d'antãiu d'intre instrumentele agricole. Acest'a ne esplica descrierea ce facu acestu instrumentu multime de scriitori, pana si memororiulu poetu Virgiliu.

Cultur'a cu braciile era intinsa la Romani, pentru cã ei aveau multime de sclavi, si nu poteau se-i intrebuintieze altu-felu. A fostu chiaru unu tempu candu pamentulu se cultivã numai cu bracie. Pentru esecutarea lucrãriloru existau multime de scule de mana, pote mai multe de cãtu avemu noi asta-di.

Cultivatorii romani ingrigiau cu deosebire grãulu. Dupa semenatura aveau a nume scule numite *Sarclum*, si pre care noi le putemu numi *plivitorie*; cu aceste sapaluge ei taiau burienile, precum palamid'a, neghin'a s. c. l.

Ca se nu se sleiesca pamentulu, stramosii nostri lu ingrasiau, si intrebuintiau pentru acest'a plante verdi; lupinulu a fostu celu mai cautatu. Le lasã se creca pana se desvoltã in destulu si apoi le ingropã cu plugulu.

Alogerea sementiei preocupã multu pre agricultorii. Betranii o alegeau bobu cu bobu, si ca se le sporesca puterea germinativa le stropeã cu deosebite preparatiuni.

Agronomulu Columela ne spune, cã grãulu se secerã

Capitulu III. Ministeriulu de finantie.

Directiunea centralã 106,224 fl.
Cassa centralã 20,040 „
Despartimentulu de contabilitate pentru cassa centralã 16,998 „
Sum'a: 143,262 „

Statulu pensiuniloru.

Pensiunile ministeriulu de esterne 288,670 fl.
„ militare ex camerali 1,200,000 „
„ marine „ „ 16,600 „
„ oficialiloru si a sierbitoriloru contabilitatii militare centrale si marine 130,163 „
Pensiunile ministeriulu de finantie —
„ curtii supreme de contabilitate —
1,635,433 „
1,778,695 fl.

IV. Control'a socoteloru.

Curtea suprema de contabilitate 102,650 fl.
La olalta: 94.377,664 fl.
Prisosele comitintiei vamale a tiereloru respresentate in senatulu imperialu se prelinimeza cu 10,500,000 fl.
ale tiereloru coronei ung. cu 1,487,000 fl.
Sum'a: 11,987,000 fl.
Subtragendu d'in aceste restitutiunile darei de consumu a tiereloru d'in sen. imp. cu 3,000,000 fl.
a tiereloru cor. ung. cu 1,060,000 fl. 4,060,000 fl.
remanu: 7,927,000 fl.

Prin urmare sunt a se acoperi 86,450,864 „
Tierele d'in sen. imp. au
a contribui 70% 60,515,465 fl.
„ coronei ung. 30% 25,935,199 fl.

Specificari.

Ministeriulu de esterne.

(vedi nrulu 161 alu „Fed.“)

Ministeriulu de resboiu.

Recerintia ordinaria.

Directiunea centralã, deregatoriile si anumi rami de administratiune 2,704,985 „
Generali in sierbitiu la pre inalt'a curte, oficiari de statulu maioru si superiori, garde etc. 145,522 fl.
Trupe:
a) Comande mai inalte si staturi 1.442,944 „
b) Corpuri de trupa si spese generale 20.502,050 „
c) transporturi militare 255,714 „
Institute militare de educatiune 1.281,328 „
Magazine de provisiune 573,651 „
„ paturi 51,246 „
Comisiuni de montura 273,430 „
Instrumente de artileria 3.193,160 „
Deposite pentru materialulu de transportu 137,614 „
Materiale pentru pioneri 34,000 „
Administratiunile de edificari militare 2.812,245 „
Institutulu militariu geograficu 257,122 „
Institute sanitare militare 2.014,755 „
Pensiuni 10.521,643 „
Institute militare de corectiune 62,210 „
Confinea militaria 1.004,047 „
Spese diverse 222,075 „

in trei moduri: unii taiau spicele de la diumetatea paiului cu o cosa cu coda lunga; altii intrebuintiau o cosa cu dinti ca ai secerei, in fine altii culegeau spicurile cu furu'a se'u mai bine le smulgeau. Èta dar cã cositul grãului, care nu esista la noi mai nicairi si care se recomanda ca unu progresu, era cunoscutu de cãtra stramosii nostri.

Grãulu se trierã pre locu de boi si cu catãri; mai in urma s'a introdusu tafalogle, cari se pastreza si pana asta-di in unele localitãti. Ari'a se faceã totu cum se face si pana asta-di. Unii d'intre cultivatorii carau grãulu a casa si lu-puneau in poduri. Iern'a candu nu aveau de lucru lu bateau cu mla-ciulu.

Grãulu trieratu si venturatu se pastrã in vase mari de pamentu.

Egiptenii pastrau grãulu in snopu, despre care nu facu nici o mentiune scriitorii romani; ace'a ce ne face se presupunemu, cã ei nu-i cunoseau. Cartagesii lu pastrau in gropi se'u in pivnitie construite cu atãt'a arte, cã si pana asta-di sunt admirate.

Animalele pentru lucru erau boii. Romanii de si aveau cai, inse i intrebuintiau mai cu sema la resbelu. Boii se injugau tocmã dupa cum se injuga asta-di la noi, adeca cã porta jugulu pe gãtu. Injugatur'a pre frunte era intrebuintiata numai de cãtra Celti, de la cari a remasu la Francesi si pana asta-di.

Agricultorii romani arau pamentulu forte desu; si daca era bulgarosu, arau in curmedisiu. Dupa aratura se grapã pamentulu cu greble mari, pana ce se potrivia bine si se mernuntia.

(Va urmã.)

Provisiuni naturale	12,851,616 „
Viptulu ostasiloru	7.745,383 „
Montur'a si paturile	6.432,343 „
Remontare	904,917 „
Sum'a : 75.424,000 fl.	

Acoperire.

Veniturile proprie ale armatei	3.174,000 fl.
Contribuirea statului	72.250,000 „

(Va urma.)

Delegatiunea dietei magiare.

Siedintiele delegatiunei magiare s'au deschis luni, 16 curinte, prin presedintele Paulu Somssich, care saluta cu patiene cuvinte pre membrii delegatiunei si accentua, ca institutiunea delogatiunei este una esigintia a situatiunei presinte.

D'in partea ministeriului comune au asistat: Beust, Becke, baronulu Orczy, Weninger si generalulu-majoru Ludovicu Benedek

Mai antaiu se alesera si se constituira urmatoriele 4 comisiuni: 1) Comisiunea pentru armata de pre uscatu; 2) Pentru marina; 3) Pentru afacerile externe; 4) Pentru afacerile financiare.

In lipsa de alte obiecte, siedinti'a se disolve.

Dieta Ungariei.

Siedinti'a camerei reprezentantiloru tinenta in 16 noemvre.

Presedinte: C. Szentiványi; notariu: Petru Mihályi. D'in partea guvernului: ministrii Horváth, Eötvös, Lónyay.

Se autentica protocolulu siedintiei trecute.

Petru Ráth presintia una petitiune d'in partea cetatii Bud'a pentru construirea neamenata a lineei ferate Buda-Szőny.

Eötvös presinta intre aprobările camerei unu proiectu de lege relativu la procesele divortiali provenitorie d'in matrimoniile miste. Se roga ca se se tiparesca catu mai curindu si se se adreseze comisiunilor.

La dorinti'a deputatului Kuba, ministrulu Horváth promite ca, dupa investigatiunea receruta, va procede cu cea mai mare severitate contra judelui procesuale d'in cottulu Tolna, Eduardu Szeniczey.

Se presinta una interpelatiune d'in partea lui Majthényi, adresata ministrului pentru aperarea tieriei, in privinti'a procedurii, ca s'au inolatu contra legei de inarmare d'in 1868 fetiori magiari in regiminte de artileria nemagiare.

Se va comunica ministrului respectivu.

Contele Lupu Bethlen presinta raportulu comisiunei budgetarie cu privire la ministeriulu comerciului.

Bujanovic cetesce raportulu comisiunei centrali relativu la tarif'a vamale d'in Dalmati'a.

Ambele se voru tipari.

Objectulu discussiunei: Budgetulu ministeriului justitiei.

Carolu Bobory se mira, cumca budgetulu pentru tribunalele d'in tiera s'a preliminaru, ca-si cum procedur'a civile, care astepta numai sanctiunarea suprema, nu s'ar' pune numai decatu in valoare.

Ministrulu Horváth raspunde, ca la compunerea budgetului nu se pote primi de base una eventualitate.

Bobory multumesce pentru deslucire, inse nu pricepe cum s'au immultitu, inca inainte de organizare, lefele judiloru de la tabl'a regesca, denumiti cea mai mare parte fara de contra-semnare ministeriale?

Se voteza testulu.

Gabr. Várady propune, ca cele 29,000 fl. de sub titulu 4 se se voteze pentru tribunalulu d'in Sabiu numai in proportiune cu tempulu sustinerii lui provisorie.

Se primesce.

Se cetesce budgetulu tribunaleloru de I instantia d'in Pest'a, Dobritienu, Posoniu, Aradu, Eperjes si Soproniu.

Halmossy doresee, ca lefele oficialiloru de la tribunalele cambiarie provinciali se se radice la 1,500 fl. Balt. Horváth, ministru alu justitiei, spriginesce propunerea, care inse se respinse.

Gregoriu Simay cere immultirea subventiuniloru destinate pentru tribunalele cetatiloru d'in Transilvani'a. Berzenczey si-esprime mirarea, cum se potu asemna Clusiu-lui 15,000 fl., panace Tergulu-Muresiului se doteza numai cu 600 fl.

Mai vorbescu in acesta cestiune Sigismundu Popu si Stef. Csiky.

Ludovicu Deák se plange, ca cetatea libera regia Zelau nu s'a insiratu nece intre cetatile libere regesca a le Ungariei, nece intre cele a le Transilvaniei. Acesta cetate, inainte de a fi reincorporata Ungariei, s'a imbucuratu de subventiune d'in partea Transilvaniei. Nu de multu inse acesta subventiune i-s'a luat. Se roga pentru unu salariu celu putienu de 1000 fl.

Demetr. Horváth dede lamurirea, ca Zelaulu nu s'a stersu d'intre cetatile Ungariei, si ca in budgetu i-s'au destinatu nu 1000, ci 4730 fl.

La votare se resping propunerile lui Csiky si a lui Berzenczey.

Gabr. Várady propune ca pusetiunea despre virementu, ne avendu nece unu intielesu, se se omite cu totul.

Ministrulu Horváth nu consente nece de cum cu acesta propunere. Dupa una disputa destulu de lunga, camer'a nu adopta virementulu intre pusetiunile acelu-si titlu.

Pretratarea budgetului, in partile sale preliminate pana acuma in sectiuni, se finit. Siedinti'a se disolve. Siedinti'a mai de aproape, mane.

Siedinti'a cesei magnatiloru, tienuta in 16 noemvre, la 10¹/₂ ore.

Presedinte; Georgiu Majláth; notari: Majthényi si Iuliu Nyáry. D'in partea regimului: ministrii Festetics, Wenckheim si in locu de ministrulu comunicatiuniloru, Ernestu Hollán.

Se autentica protocolulu siedintiei trecute.

La propunerea lui Antoniu Majláth, ministrulu Wenckheim promite, ca va interpreta reginei sentiemintele casei cu ocaziunea dilei sale onomastice.

Andreu Paizs, ca notariu alu camerei represintantiloru, presinta proiectulu de lege relativu la impacatiunea intre Ungari'a si Croati'a, carele la propunerea lui Ioane Cziráky se pune indata sub discussiune. Cas'a lu-primesce preste totu si in detaiu. Nyári va incunoscentia camer'a represintantiloru despre acesta.

Ordinea dilei: Pertratarea actului de concesiune relativu la calea ferata Aradu-Temisior'a.

Vorbescu in favorulu cestiunei Tomcsányi si Hollán. Se primesce.

Presedintele impartesiesce, ca localitatea casei magnatiloru s'a datu delegatiunei pentru tempulu siedintieloru sale.

Siedinti'a se inchide la 12¹/₂ ore.

Siedinti'a casei represintantiloru tienuta in 17 noemvre.

Presedinte: Szentiványi; notariu Paiss. D'in partea regimului, ministrii: contele Festetics, Lónyay, Gorove, b. Eötvös;

Cetindu se protocolulu, in urm'a rechiamatiunei lui P. Somssich, se indrepta asi: „ca virementulu va ave locu numai la pusetiunile de sub titulu“ institutelle disciplinare.

Presedintele face cunoscutu camerei, ca va rogá pre ministrulu interneloru, ca se impartesiesca maiestátii Sale reginei gratulatiunile camerei, cu ocaziunea dilei sale onomastice, si ca mane, 19 curinte, se va tiené servitiu divinu cu privire la acesta impregiurare in besereca d'in cetate.

Cont. Nyáry, notariu alu casei magnatiloru, incunoscentieza, ca procedur'a civile s'a primitu cu modificatiuni, si comisiunea calei ferate Aradu-Temisior'a nestramutata.

Ordinea dilei: Tarif'a vamale a Dalmatiei. Se primesce preste totu si in detaiu.

La pertratarea regulamentului camerei Vukovich voiesce ca verificarea deputatiloru se se determine prin lege.

Deák este de opiniunea, ca regulamentul camerei rechiamata una precautiune mai mare decatu confaptuirea legiloru. Propune ca se se tramita sectiuniloru.

Dupa una disputa mai lunga, presedintele propune ca acesta cestiune se se pertrateze numai decatu dupa siedinti'a in sectiunile respective.

Siedinti'a se inchiaia.

Siedinti'a casei reprezentantiloru de la 18 noemvre.

Presedinte: Car. Szentiványi; notari Petru Mihályi si Andreu Paizs.

Se autentica protocolulu siedintiei trecute.

Carolu Bobory interpeleza pre ministrulu comerciului in privinti'a legei industriali, a carei-a presintare s'a fostu promisu inca pentru sesiunea presinte.

Gorove, ministru alu comerciului, declara, ca proiectulu de lege relativu la industria este gat'a, si ca, la dorinti'a camerei, se pote asterne. Inse d'in caus'a multimei agendeloru, nu crede, ca acestu proiectu s'ar' poté decide inca sub durat'a sesiunei de fatia. Prin urmare, camer'a nu pote decatu se enuncie, ca facerea acestei legi se va tiené de primele agende a le legislatiunei viitorie.

Ordenea dilei: Pertratarea proiecteloru de lege relative la dările de castigu personale, vinu, si carne.

Celu d'antaiu se primesce preste totu si in detaiu; proiectulu relativu la vinu si carne, cu putiune modificatiuni.

Votarea definitiva s'a defiptu pro siedinti'a de poimane.

Ordenea dilei: Statorirea budgetului pentru ministeriulu comerciului.

Gabriele Kemény cetesce raportulu comisiunei financiare; si propunerile comisiunei se primescu intru tote.

Varietati.

*** (Multiamita publica.) Prin initiativ'a stimatului Domnu B. G. Popoviciu, comerciant inspectore si protectore alu fondului societatii literarie-sociale „Romania“ si prin midlocirea mai multoru stimati Domni au incursu in favorea societatii urmatoriele oferte si adeca:

De la domni: B. G. Popoviciu 75 fl. v. a., Eugeniu Ca-

rada 5 napoleoni; Georgiu Amanu 2 napol.; N. Manoilu 10 fl. v. a.; Alesandru Chitiu, avocatulu 30 fl. v. a.; Naé C. Cancia 100 fl. v. a.; Nicolau Strambeanu 30 fl. v. a.; G. Petrescu 18 fl. v. a.; T. Milescu 5 fl. v. a.; Demetriu Ghiculescu 2 napol.; Garabetu Anusie 2 fl.; Teodoru Gazanu 30 fl. v. a.; Vasiliu G. Pesiacow 40 fl. v. a.; Vasiliu G. Cancia 40 fl. v. a.; Nae G. Pesiacow 40 fl. v. a.; Lámbru Vasilescu 2 napol.; Ioane Cernatescu 2 galb.; Atanasiu Stologianu, avocatulu 50 fl. v. a.; Cristea Nedelcoviciu 1 galb.; Andreu V. Ionescu 2 galb.; Demetriu Petrino 10 fl. v. a.; Amdia Protopopescu 50 fl. v. a.; C. A. Dimonisie 10 fl. v. a.; Stanco R. Bechianu 1 napol.; Andreu Dertmanu 5 fl. v. a.; Miltiadu Costescu 5 fl. v. a.; Atanasiu Riosianu 20 fl. v. a.; Gen. Adrianu 60 fl. v. a.; Alesandru Popoviciu 10 fl. v. a.; Locot. Gigartu 5 fl. v. a.; — apoi de la stimat. domne: Elen'a G. Adrianu 40 fl. v. a.; Aspasia B. G. Popoviciu 10 fl. v. a. — Sum'a: 7 galb., 12 napol., si 693 fl. v. a.

Prin colectantele D. Const. Aronoviciu au incursu:

De la domni: Georgiu Cosmoviciu 3 galb.; N. D. Teodoru 1 galb. — Sum'a: 4 galb.

Afara de aceste ofrande generose au mai incursu brevi manu la cas'a societatii:

De la domni: N. Zavaczki 15 fl. v. a.; D. Simonu 10 fl. v. a.; Dem. Aug. Laurianu 5 fl. v. a.; Const. Leonardescu 1 galb.; Teodoru Sandulu locot. 5 fl. v. a.; I. Lucaciu 5 fl. si de la domn'a Mari'a Grunu 4 fl. v. a. — Sum'a: 1 galb. si 44 fl. v. a.

Sum'a totala face: 12 galb., 12 napoleoni si 737 fl. v. a.

Conformu conclusului societatii „Romania“ exprimamu prin acesta generosiloru contributori multumita publica pentru patrioticele si marinimoseleloru oferte. — Vien'a ¹/₁₂ noemvre 1868. Stud. jur. Aureliu Muresianu m. p. presedinte. Stud. phil. Paulu Tancu m. p. secretariu. Stud. med. Ioane Moga m. p. casieriu.

*** (Muraviev redivivus.) In Austri'a — fia iertata — se continua persecutiunile cele mai crancene in contra diurnalisticii opusetiunale. „Zvon“ si „Hlas“, doue diurnale suspinse in Prag'a, au reaparatu in Vien'a, in sperantia, ca acolo unde n domnesce starea exceptiunala voru ave mai multa libertate, dar s'au insielatu, ca-ci in Vien'a li-se confiscara toti numerii, chiar si in a dou'a editiune, si in fine se suspinsera de nou. Despre „Zvon“ se dice, ca se va muta la Pest'a; ne tememu, ca nici aici nu va face negociu mai bune.

*** (Recipise postale) in limb'a polona s'au introdusu in Galiti'a pre langa cele germane.

*** (Delegatii senatului imperiatu) voru ave dile bune in Pest'a, ca-ci aristocrati'a magiara acure d'in tote partile a-i trata cu banchete si serate.

*** („Cartea rosia“) se va susterne catu de curendu delegatiuniloru; se dice, ca contine preste una suta de acte diplomatice, cari partea mai mare se referescu la Romania, vro 20 trateza despre concordatu. — Unu membru alu delegatiunii magiare (Zsedényi) se dice, ca va interpela pre ministrulu de externe despre agitatiunile d'in Romania in contra Ungariei. — Seraca Romania! magiarii se opintescu d'in respoteri se ti-insufe spaima. Veditu-ai tu si alti inimizii si ai trecut preste pericle cu multu mai mari.

Sciri electrice.

Bucuresci, 13 noemvre. Asta demanetia la 9 ore s'a sentitu aici unu cutremuru veeminte de pamentu, care a duratu mai multe secunde.

Bucuresci, 16 noemvre. Principele Carolu s'a reintorsu in capitala de la posesiunea lui Bratianu. „Romanulu“ declara, ca in casulu candu s'aru adevri scirea despre revisiunea tratatului de Parisu, Rusi'a inca aru poté pretinde modificatiunea unoru dispusetiuni ale acestui tratatu.

Bucuresci, 17 noemvre. Rosetti e alesu primariu alu capitalei.

Florentia, 16 noemvre. „Italic“ scrie ca Mazzini zace morbescu in Lugano; Dr. Bertani n'are sperantia de a i-poté mantui vietia.

Zagrabia, 18 noemvre. Diet'a Croatiei a primitu rescriptulu regescu despre deslegarea cestiunei fumanie; in contra rescriptului au votatu numai patru membri.

Petriburgu, 18 noemvre. Conferinti'a in caus'a delaturarei materiiloru esplodatorie in resboiu si-a inchiaiatu lucrarile. Protocolulu s'a subscrisu de represintantii toturoru poteriloru.

Vien'a 18 noemvre. Comisiunea d'in cas'a domniloru pentru legea de armata a primitu cei d'antaiu 30 paragrafi d'in proiectulu regimului.

Parisu, 17 noemvre. Diuariulu „Temps“ inca s'a confiscatu pentru colportarea sciriloru conturbatorie de pacea publica.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu:

ALESANDRU ROMANU.